

Fotoğraftan tiyatroya, tiyatrodan performansa: 11 Saniye Hürriyet

Güncelleme Tarihi: Ocak 17, 2023 11:38

[#Charlotte Bouckaert#Dasdas#11 Saniye](#)

FERDİ ÇETİN cetinferdi@yahoo.com

Oluşturulma Tarihi: Ocak 17, 2023 11:367dk okuma

DasDas'ın yeni projesi İO Festival hazırlık aşamasındayken seyirciyi Belçika'dan konuk ettiği bir performansla festivale 'ısındırdı': Fotoğrafın doğasına ve imgeye odaklanan performans sanatçısı Charlotte Bouckaert '11 Saniye' ile DasDas'taydı. Sanatçıyla '11 Saniye'yi ve fotoğraf/tiyatro arasında ördüğü bağı konuştuk.

20'nci yüzyılın başında Amerikalı avangart yazar, şair ve oyun yazarı Gertrude Stein, fotoğraf fikrinden etkilenerek 'Ne Oldu' isimli oyununu yazdığı anda fotoğraf ile tiyatro arasında bir benzerlik kuruyordu. Beş perdeyi neredeyse beş sayfaya sığdırdığı oyununda şöyle diyordu Stein, "[...] böylesi bir düzeni hazır eden geçici olan bir şey için." Fotoğraf çekmek için yan yana gelen insanların flaş patladıktan sonra dağılmaları gibi tiyatronun da temsil bittikten sonra dağılmasını yan yana getirerek iki temsil fikri üzerinden geçicilik/kalıcılık kavramlarını tartışmaya açıyordu. Tiyatro yazınında kurduğu özel dil ile alışlagelmiş tiyatronun olmazsa olmazlarını tartışmaya açarken 20'nci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkacak birçok deneysel tiyatro uygulamasına da ilham olur. Hatta diyebiliriz ki tekrarlar üzerinden dilin sesine ve plastiğine odaklanarak 'şimdiye' konumlandığı oyun fikriyle performansın yolunu açan isimlerden de biri olur. İsterim ki listenin en başına koyalım adını. Şimdi bir yüzyıl ileriye gittiğimizde bir örnek daha çıkıyor karşımıza. Değinelim.

[DasDas](#), İO Uluslararası Tiyatro Festivali'nin hazırlığı içinde. Detayları gelecek pek yakında. Festival gösterimleri önceden başladı bile, ısınma turu mahiyetinde diyelim. Belçika'dan görsel sanatçı,

performansçı ve sahne tasarımcısı Charlotte Bouckaert, '11 Saniye' isimli oyunuyla festivalin habercisi oldu. 2-3 Aralık tarihlerinde DasDas'taydı. Charlotte yukarıda değindiğim gibi fotoğraf fikrinden etkilenen, fotoğrafın doğasına ve imgeye odaklanan bir performans sanatçısı. '11 Saniye' ise sanatçının müze ziyaretçilerinin bir sanat eseri karşısında geçirdiği ortalama süreden yola çıkarak oluşturulmuş bir konsept. Bir sanat eserini alımlama fikrinden yola çıkarak fotoğraftaki imge oluşumuna odaklanıyor. Charlotte Bouckaert, sahneye konumlandığı masanın üzerinde kameranın altına yerleştirdiği bir fotoğrafın manipülasyonuna girişiyor ve biz bu süreci masanın arkasındaki dev ekrandan izliyoruz. Masadaki fotoğraf New York'taki Guggenheim Müzesi'nin dıştan görünüşü. Müzenin önünde gelip geçen insanlar. Charlotte Bouckaert masanın üzerindeki fotoğrafı manipüle ederken biz bu süreci 'bir performans' olarak seyirci oluyoruz.

İki yüzyıl başı, fotoğraftan etkilenen iki sanatçı; biri tiyatroyu tanımlıyor diğeri performansı. Şimdi bu fikri detaylandırırken Charlotte Bouckaert'e kulak verelim.

[Charlotte Bouckaert](#) © Nicolas Roseeuw

Gertrude Stein'in 'Ne Oldu' adlı oyunu tiyatro ve fotoğraf fikrini 'geçicilik' açısından ele alır, fotoğraf ve performans fikrini siz nasıl ele alıyorsunuz?

Fotoğrafçılık eğitimimi 15 yıl önce tamamladım. Fotoğrafın sabit ve değiştirilemez bir ana hapsolmasına karşı çıkmaya da o zamanlar başladım. Belirsizlikten beslenmek, nerede biteceğini bilmediğim, değişim olasılığı dahilinde bir şeyler yapmak daha çok ilgimi çekiyordu. Çalışmalarım sezgisel bir şekilde başlıyor ve geliyor. Brüksel'de a. pass'te performans ve sahne tasarımı üzerine yüksek lisans çalışmaları yaptım. Ayrıca tiyatro okullarının giriş sınavlarına girdim. Kabul edilmedim ama fotoğraf sanatını tiyatro sahnesinde kullanarak kendi yolumu çizmeye başladım. Benim için black box sahne, resimlerin geliştirildiği bir analog ortam (kırmızı oda). Fotoğraf ve performans arasında pek çok çelişki var (sabit ve hareketli, geçmiş ve şimdiki zaman, temsil ve sunum). Asıl sorum şu, nasıl azaltılabilirler? Statik bir görüntünün performatif olasılıkları nelerdir?

Sizi masanın üzerinde manipüle ettiğiniz fotoğrafa götüren ilk imge nedir?

Birkaç yıl önce, bir araştırmaya göre müzelerde bir sanat eserine ortalama 11 saniye baktığımızı öğrendim. Bu veri bana ilham verdi. Kronometre ile zaman tutarak 11 saniyelik çizimler yapmaya başladım. Yeni performansımı düşünürken '1 saat sadece 1 fotoğraf izlettirebilir miyim?' sorusuyla yola çıktım. Bir rezidans sırasında deniz kenarındaki bir evin fotoğrafını kullandım. İhtiyacım olan bu değildi. Google'da 'dünyanın en ünlü müzesi' diye arattım, Guggenheim'ı buldum tabii ki. Sonra Guggenheim üzerine bir araştırma yaptım ve karşıma çıkan görüntüyle aramda hemen bir bağ oluştu. Bir açık hava fotoğrafı olması ve fotoğrafta bankın üzerinde oturan biri olması beni etkilemişti, bana Rodin'in düşünen adam heykelini hatırlattı.

Masadaki fotoğrafa, önce tek bir imge olarak, sonra ise fotoğraftan kesip çıkardıklarınızla, fotoğrafa yaklaşip uzaklaştıkça ve diğer görsel öğelere odaklandıkça seçilen tüm imgelerin oluşturduğu bir koleksiyon olarak odaklanıyorsunuz. Bu fotoğraf sizin için ne ifade ediyor?

Daha önce de söylediğim gibi, internetten bulunmuş sıradan bir fotoğraf. Tabii ki şimdi onunla aramda bir ilişki var. Amerika'daki bir fotoğrafçının eseri, ajansıyla temasa geçtik ve fotoğrafın haklarını birkaç yıl boyunca performatif/teatral bir bağlamda kullanmak üzere satın aldık. Gösteriden sonra fotoğrafları atmıyorum. Onları saklamayı seviyorum. Gösterinin sonunda Guggenheim'ın bir bölümünü tırnağımla kazıyorum. Şimdi 2 santimetre delikleri olan bir yığın fotoğrafım var.

Performansın sonuna doğru projeksiyon ekranının önüne 'Muse' ve 'Use' alternatifleriyle 'Museum' yazan tabelalar yerleştiriyorsunuz, bu tabelaları arkalarındaki ekranda gördüğümüz ana görüntü ile nasıl ilişkilendiriyorsunuz?

Bölmelere ayırdığınızda kelimelerin farklı anlamlar kazanmasını seviyorum. 'Müze' (Museum) kelimesi mesela, içinde 'kullanım' (use) ve 'ilham perisi' (muse) kelimelerini barındırıyor. Bir performansım sırasında, sahneye derinlik katmak adına harfleri farklı tripodlara yerleştirdim. Ayrıca dijital fotoğrafçılıkta kullanılan bir tür kırpma ya da seçme tekniğiyle Guggenheim'ın önünde duran insanları ana hatlarıyla göstermek istedim. Bu insanları panolara ayrı ayrı yansıtmak o sahneye çok yakıştı. Gösteride ışık değiştiğinde, panolara yansıtılan insanları yavaş yavaş görüyorsunuz. İnsan fotoğrafları hakkında bir şeyler söylemek istedim. Sanatçı Boltanski, fotoğrafın onun için ne anlama geldiğini çok iyi anlatıyor. Fotoğraftaki insanları merak ediyordum. Gösteri sırasında onlara bakıyoruz, onlar hakkında hiçbir fikrimiz yok ve bir yandan da belki teyzemize, abimize benziyorlar. Belki birkaç şaka biliyorlar, belki aşkın nasıl bir şey olduğunu biliyorlar, belki de ölmüşler. Gösteri Boltanski'nin şu sözleriyle sona eriyor: "İnsan iki kez ölür, ilk olarak öldüğünde ölür sonra biri fotoğrafını görüp de kim olduğunu hatırlamadığında bir kez daha ölür."

Peki ya dinlediğimiz dış sesler? Bu buluntu konuşma bölümleri bir metin oluşturuyor mu? Fotoğraf ve metin arasındaki bağlantıları nasıl görüyorsunuz?

Tüm sesler internetten bulundu; Malevich'in 'Siyah Kare'si ve Rodin'in 'Düşünen Adam'ı hakkındaki tartışmalardan tutun da Woody Allen'ın 'Manhattan' filminden bir alıntıya (Diane Keaton ile bir sergi hakkında konuşuyorlar) ve bir İngilizce kursunda üç kadının [Hava Durumu](#) ve sahile gitmeyi konuşmasına kadar. Fotoğrafla yola çıktım. Onunla oynamak; kesmek, bulanıklaştırmak, Guggenheim'dan bir tekne yapmak, Guggenheim'a çıplak bir kadın yerleştirmek, nasıl bir metnin duyulabileceği konusunda hayal kurmamı sağladı. Tesadüfleri gözünde büyütemezsin bence, kendiliğinden ortaya çıkan olasılıkların birleşimidir. Ses ve görüntü için de durum budur.

Gösterinin sonunda, tüm isimleri ve referansları [Film](#) jeneriği şeklinde sıraladığımı görüyorsunuz. Sanata bir tür övgü. Gösteriyi yaparken kendimize şu soruyu sorduk: Ses bandında hangi sanatçıdan söz edildiğini insanlara söylememiz gerekiyor mu? Jenerik kullanımı bunu göstere göstere yapmadan belirtmenin bir yolu.

'BİR OYUN HER AKŞAM ZAMANI YENİDEN KEŞFEDER'

Bir performans üzerine çalışırken size en çok ilham veren isimlerden bahsedebilir misiniz?

İşlerimde o sıradan fotoğraf gibi çok anlamlı olmayan basit bir şeyden başlamak benim için önemli. Bakış açımızı genişleten mütevazı hareketlerle. Sanatçıları düşündüğümde, Calder'i, Benjamin Verdonck'ı, Joëlle Tuerlinckx'i düşünüyorum... Bir sonraki performansım natürmort hakkında olacak (bir resmi hareket ettirmek yerine, statik nesnelere hareket ettirmek). O iş için Cézanne'a, Morandi'ye, Picasso'ya, Matisse'e bakıyorum. Mesele ne hakkında olduğu değil, daha çok çok nasıl olduğu. Estetik sorularını araştırmak için natürmort temasını kullandılar.

Başka hangi ilham kaynaklarından bahsedebilirsiniz?

Çoğunlukla yazarlardan ilham alıyorum. Mesela John Berger, 'Görme Biçimleri'. Fotoğrafta ve performansta zaman hakkında nasıl düşündüğümü anlatmak için John Berger'den bir alıntıyı yorumluyorum.

"Bir fotoğraf zamanı durdurur
Bir resim zamanı kapsar
Bir oyun her akşam zamanı yeniden keşfeder."

Fotoğraf sanatından pek ilham almıyorum. Belki de Diane Arbus bahsedebileceğim tek kişi, Diane Arbus'un gösteride yer almasından memnunum, fotoğraftan bahsediyor, bunu yaparak insanlardan ve hayattan bahsediyor (bkz. Masters of Photography belgeseli, 1972) Mesela gösteride geçen bir cümle var "Herkesin bir yöne bakma ihtiyacı vardır ama başka bir yöne bakarak görünür olurlar."

'11 Saniye'de sanat ve gerçeklik ilişkisini nasıl değerlendiriyorsunuz? Seyircinin bunu nasıl gördüğünü hayal ediyorsunuz?

Bir süre sonra dramaturgum bana, eserin insanların sanat hakkında anlamlı bir şeyler söylemeye çalıştıkları bir gösteriye dönüştüğünü söyledi. Malevich'in siyah karesini yorumlamaya çalışan insanları duyduğumuzda, eserin ne anlama geldiğini formüle etmeye çalıştıklarına şahit oluruz. Ama asla gerçekten başarılı olamayız. Ve sanatın buna ihtiyacı var. Kelimelerle açıklayabiliyorsak boyamaya gerek yok demektir.

Gösteriyi izlerken koltuklarımızda rahat bir şekilde oturuyoruz; Fotoğraf, masa ve ekranın etrafında dolaşsak ne değişirdi?

Elbette başka parametreler de var. Giren ve çıkan insanlar, sonra dramaturji ve kullanılan araçlar, hepsi birbirinden çok farklı. Performans gerçekleştiikten sonra, ortaya çıkan eseri yeniden düşünmek kolay değil. Denedim, ancak bazı teknik sorunlar işi zorlaştırıyor. Bazı sahneleri yaratabilmek için karanlık bir alana, farklı özel ışıklara ihtiyacım var... Öte yandan, gösteriden sonra insanların sanki yeterince izlememiş gibi, masaya, fotoğrafa bakmaya geldiğini görmek güzel.

Görüntüyü manuel olarak değil de dijital olarak manipüle ediyor olsaydınız, argümanınız/deneyiniz nasıl gelişirdi?

Bilgisayarımın başına oturmak ve gece hissiyatı vermek adına mavi renk dengesiyle oynamak istemiyorum. Bu tarz değişikliklerin, ayarların sonu gelmez. Kameranın önüne bir mavi ışık filtresi koymak ve ışık vermek çok daha kolay. Mesela Malevich'in karesinin kesimini yaparken, kesmeden önce kâğıt üstünde kareyi yapmaya çalışan kalemimi görüyorsunuz. Bu küçük şeyler -nasıl desek- tamamen önemsiz gözükken şeyler, benim için çok büyük bir fark yaratıyor.

1. **Gertrude Stein's play *What Happened* deals with the idea of theatre and photography in terms of temporality, how do you deal with the idea of photography and performance?**

I studied photography 15 years ago. At the same time, I started to rebellion against the fixed and decisive moment of a picture. I was more interested in the process of making something within the possibility of change, not knowing where it will end; embracing uncertainty. My work happens and evolve very intuitively. I did a postgraduate performance and scenography studies in Brussels (a.pass). I also did some entrance exams in theatre schools. I wasn't accepted, but I found my way through it, by using photography in the theatre context. For me the black box is a kind of analogue space (red room) where pictures are developed. There are a lot of contradictions between photography and performance (fixed/still vs movement, past vs present, representation vs presentation). My main question is, how can they be reduced? What are the performative possibilities of a static image.

2. **What is the very first image that leads you to the photograph you are manipulating on the table?**

Several years ago, I read that a study shows that we look at a piece of art in a museum in average 11 seconds. That idea inspired me. First, I started making drawings with a stopwatch with a clock on 11 seconds. When I was thinking about making a new performance, I started from the question 'can I make people watch for 1 hour only 1 picture?' During a residency I used a picture of a house at the seaside. That was not what I needed. So, I googled 'most famous musea in the world', I found Guggenheim, over course. And then I did a google search on Guggenheim, I immediately felt a connection with the picture from the show. Mostly because it is an exterior view and secondly, there is a man/woman in front of the picture, sitting on a kind of bench. I immediately thought about the work of Rodin 'The Thinker'.

3. **You are focusing on the photograph on the table as a single image and then as a collection of other selected images as you cut away, zoom in and focus on visual elements from the photograph. What does this image mean to you?**

It is a very banal picture, like said before, founded on the internet. Of course I am very connected to it right now. It is from a photographer in America, we contacted the agency, and bought the rights to use it for several years in a performative/theatre context. I don't throw the picture away after the show. I love to keep them. At the end of the show I scratch away a part of the Guggenheim. So now I have a pile of pictures with a opening of 2 centimeters.

4. **Towards the end of the performance, you place before the projection screen signs that read “Museum” with the alternatives of “Muse” and “Use”, how do you relate these signs to the main image we see on the screen behind them?**

I like different meaning of words when you keep some parts away. I was staring at the word ‘museum’. Use is in there. And muse. I putted the letters on different tripods during a residency, also to make some depth, away from the single screen.

Apart from that, I wanted to outline the people who are in front of the Guggenheim, a kind of cropping or selection tool in digital photography. Projecting these people on the boards separately suited that scene well. When the lighting changes in the show, you slowly see the people projected on the boards.

I wanted to tell something about pictures of people. The artist Boltanski is very good in describing what photography means for him. I was wondering about the people in front of the picture. We are looking at them during the show, we don’t have a clue and on the other hand, they maybe look like our aunt, brother, ... the know a few jokes, maybe they know how love is, maybe they are dead. The show ends with Boltanski saying: ‘ You die twice, you die when you die and you die a second when somebody picks up your photo and no one knows who you are. What will the image that remains?’

5. **What about the voiceovers we hear? Do these found snippets of conversation create a text? How do you find the link(s) between the image and the text?**

All the sound is found on the internet; from discussions about the square of Malevich, The Thinker of Rodin, Woody Allen extract from the film ‘Manhattan’ (where you here him talking to Diane Keaton about an exhibition they are judging), to 3 woman in an English course for beginners talking about the weather and going to the beach.

I started from the picture. While playing with it; by making cut outs, by making it blurry, by making a boat from the Guggenheim, by putting naked woman on the Guggenheim, it made me fantasize about what text can be heard. I think you cannot overestimate coincidence; the combination of possibilities that arise spontaneously. That what also the case with sound and image.

At the end of the show, you see me moving all the names and references as movie credits. A kind of ode to the art.

In making the show, we questioned ourself do we need to tell people in the sound track which artist is referred to? The credits are a way of telling that, without doing it too explicitly.

6. **Could you name a few names who inspire you most while creating a performance piece?**

In my work it is important to start from something small, not very meaningful, like that banal picture. By humble gestures enlarging the way we look at it.

When I think of artists, I think about Calder, about Benjamin Verdonck, about Joëlle Tuerlinckx, ...

My next piece will be about still life (instead of moving a picture, moving static objects). For that piece I am looking at Cézanne, Morandi, Picasso, Matisse. It is not about what, but about how. They used the theme of still life as a way to investigate in their aesthetic questions.

7. What other inspirational sources can you mention?

Mostly I got inspired by writers. F.e. John Berger; *Ways of seeing*

I interpreted a quote, based on John Berger, to describe how I think about time in photography and performance.

A photograph stops time

A painting encompasses time

A play reinvents time every evening

I don't get much inspired by photography. Maybe the only one I can mention is Diane Arbus, I am very happy that Diane Arbus is in the show, she talks about photography, by doing that she talks about people and life (see: the documentary *Masters of Photography* from 1972) F.e. the sentence that is in the show

'everybody has that thing where they need to look one way, but they come out looking another way'.

8. How do you see the relationship between art and reality in *11 Seconds*? How do you imagine the audience seeing it?

After a while my dramaturge said to me, the piece is becoming a show where people try to say something meaningful about art. When we hear 2 people trying to interpret the black square of Malevich, they try to formulate it what it means. But we never really succeed. And that is what art needs. If you could say it in words, you don't need to f.e. paint it.

9. We are seated comfortably as we watch the performance; what would change if we were walking around you, the photograph, the table and the screen?

Of course there are other parameters. People coming in, going out, then the dramaturgy and the tools are totally different. Once the performance was made, it is not easy to rethink the piece. I tried, but you easily have these technical issues; I need a dark space, different specific lights to create some scenes, ... It is nice to see that after the show, people come to look at the table, at the picture. Like they haven't watch it enough.

10. If you were to manipulate the image digitally and not manually, how would your argument/experimentation evolve?

I don't want to sit in front of my computer, trying to make a night feeling, and changing the blue color balance. There is no end in that kind of change, in the percentage... It is much easier to take a blue light filter and a light in front of the camera. And f.e. when I

made the cut of of the square of Malevich, you see on the paper, my pencil that tried to make the square before cutting out. These little things -how to say - totally not important, but for me it makes a huge difference.